

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2025.72.186-198>

УДК 711.01

Мартишова Лариса Сергіївна,

кандидат архітектури, доцент,

доцент кафедри урбаністики та містобудування

Харківського національного університету міського господарства

імені О. М. Бекетова

Larysa.Martysnova@kname.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-2211-3562>

Чабань Ілля Валентинович,

аспірант кафедри урбаністики та містобудування

Харківського національного університету міського господарства

імені О. М. Бекетова

Ilyya.Chaban@kname.edu.ua

<https://orcid.org/0009-0001-6516-2356>

КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ СПРИЙНЯТТЯ ВИСОТНИХ БУДІВЕЛЬ БЛИЗЬКОГО СХОДУ

Анотація: у статті висвітлюється взаємодія висотних архітектурних об'єктів із природним ландшафтом у контексті культурних, економічних та соціальних чинників. Основна увага зосереджена на впливі топографії, клімату та культурних традицій, а також на емоційному сприйнятті висотної забудови в міських структурах. Географічні межі дослідження охоплюють сучасні міста Близького Сходу, де природні умови та історичний розвиток відіграли ключову роль у формуванні одного з найрозвиненіших архітектурних середовищ за короткий проміжок часу. Розглядаються різні типи міського середовища де висотне будівництво формує просторові композиції на основі поєднання унікальних ландшафтних характеристик і виразних великомасштабних архітектурних форм із певним семантичним навантаженням. Ці контрастні елементи разом створюють нову реальність сучасного культурного ландшафту та культурної ідентичності. Крім того, підкреслено важливість впливу сучасних технологій і глобальних тенденцій на висотне будівництво, а також збереження традиційних культурних символів, відображених у формі та дизайні будівель.

Таким чином, робота демонструє, що висотні будівлі не лише відповідають на сучасні виклики міської функціональної інфраструктури, а й стають невід'ємною частиною культурного ландшафту, де архітектурні форми у поєднанні з природними умовами та соціальними вимогами створюють нове світосприйняття через образи й форми навколишнього середовища.

Ключові слова: структура міста; рельєф; культурна ідентичність; міський ландшафт; символізм; космогонія; урбанізація; глобалізація; економічний розвиток.

Постановка проблеми. Архітектура відіграє ключову роль у формуванні штучного середовища для людської діяльності, що впливає на емоційне, когнітивне та соціокультурне сприйняття простору. Зокрема, процес сприйняття архітектурного середовища починається з раннього досвіду взаємодії з найближчим оточенням, що включає членів родини та значущих осіб. Однак, хоча цей досвід має глибокий вплив на формування уявлень про культуру та ідентичність, дослідження культурного сприйняття висотної забудови в умовах різних географічних та соціокультурних контекстів залишається недостатньо дослідженим.

Особливе значення для розвитку архітектурної культури має висотне будівництво, яке, незважаючи на свою функціональну та технологічну доцільність, є складним соціокультурним феноменом. В умовах Близького Сходу, де урбанізація супроводжується поєднанням традиційних культурних особливостей з інноваціями, висотні будівлі стають не лише технологічними і економічними символами, але й виявом культурної ідентичності та прагнення до міжнародного престижу. Вивчення впливу цього процесу на архітектурні традиції та соціокультурні аспекти міст Близького Сходу дозволяє краще зрозуміти загальні тенденції розвитку архітектури на глобальному рівні. З огляду на це, потребує подальшого дослідження, як висотна забудова взаємодіє з міським середовищем, впливаючи на культурну ідентичність, соціальні структури та економічні аспекти розвитку сучасних міст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному науковому дискурсі архітектура розглядається як синтез культурних, соціальних, економічних та екологічних чинників, що формують міське середовище. Зокрема, зростає увага до антропологічного та когнітивного аспектів сприйняття архітектурного простору, про що свідчать роботи А. Бандури, Ї-Фу Туана, А. Рапопорта, Г. Харта та С. Л. Джасім [1]. Ці дослідники акцентують увагу на важливості раннього просторового досвіду для формування культурної ідентичності та світогляду особистості, що безпосередньо впливає на подальше сприйняття архітектурного середовища.

Актуальні дослідження торкаються емоційного та соціального аспектів взаємодії людини з простором. Доведено, що архітектурне середовище здатне викликати глибокі емоційні реакції, формувати почуття належності та ідентифікації з місцем [2]. Це особливо актуально в умовах глобалізації, коли зростає потреба у збереженні локальної ідентичності та створенні гармонійного

простору для сталого розвитку спільнот [3]. Аналіз вітчизняних публікацій вказує на обмежену увагу до питань культурної рецепції висотної забудови, особливо в контексті Близького Сходу. Вітчизняні автори зосереджуються переважно на національних викликах та історико-архітектурному контексті України, зокрема, на переважанні горизонтальної забудови, пропорційної до природного ландшафту, й недостатньо досліджують соціокультурну адаптацію вертикальних домінант. З-поміж іноземних джерел виокремлюються праці, присвячені взаємодії архітектури з урбанізаційними процесами в країнах Близького Сходу. Наприклад, у дослідженнях урбаністичної трансформації Дамаска аналізуються виклики, пов'язані з порушенням історичної безперервності та фрагментацією міського простору [4]. Згідно з дослідженням Х. М. Мансура та колег, існує комплексний підхід до оцінки урбаністичної ідентичності, що поєднує аналіз різноманітних чинників – від соціокультурних аспектів до фізичних характеристик міського простору [5].

Отже, наявні дослідження засвідчують необхідність міждисциплінарного підходу до вивчення архітектури висотних будівель, який враховує соціокультурні, історичні, психологічні та естетичні чинники. Особливої актуальності набуває аналіз досвіду Близького Сходу як прикладу балансу між традицією та модернізацією в умовах швидкої урбанізації. Однак прогалини у вітчизняній науковій літературі щодо цієї тематики вимагають подальших досліджень, які б розширили розуміння ролі висотної забудови у трансформації міського середовища та формуванні нової культурної парадигми. скоротити але всі сенси зберегти.

Метою публікації є дослідження культурно-історичних чинників, що впливають на формування сприйняття висотних будівель на Близькому Сході. Аналіз буде спрямований на вивчення взаємодії природного ландшафту, соціокультурних традицій і технологічних інновацій у проєктуванні та будівництві таких споруд. Публікація також має на меті розкрити, як архітектурні форми висотних будівель сприяють формуванню культурної ідентичності та емоційного сприйняття міського середовища.

Основна частина. Значення висотних архітектурних об'єктів у формуванні «місця» було висвітлене низкою дослідників, зокрема Х. Аль-Кодмані, Ч. Дженксом та іншими. Вони стверджували, що висотне будівництво не є зразковою формою архітектури для створення «місця», посилаючись на американський досвід ХХ століття, який сформував певне сприйняття висотної архітектури як об'єкта «нервового, трудового, бізнес-середовища». Стрімкий розвиток комунікаційних технологій вплинув на формування середовищ, сприятливих для інтеграції та поширення різноманітних досвідів у різних країнах. За останні десятиліття висотні будівлі з'явилися у багатьох

державих світу, що дозволяє розглядати їх розвиток не лише у США, а й у глобальному вимірі [6, 7, 8]. Дослідження показали, що у 1990 році 80% зі 100 найвищих будівель світу були збудовані у Північній Америці; однак прогнози на 2010 рік вказували на те, що близько 80% найвищих споруд будуть зведені в альтернативних локаціях [9]. Це підтверджується актуальною статистикою з бази даних Skyscraper Center. Станом на 2023 рік лише 10 із 100 найвищих будівель світу розташовані в Північній Америці, тоді як більшість новозбудованих хмарочосів знаходяться в Азії та на Близькому Сході. Лідером за кількістю висотних споруд є Китай – зокрема Шанхайська вежа (632 м) і Фінансовий центр Пінань (599 м). Окрім Китаю, спостерігається помітне зростання кількості хмарочосів в Об'єднаних Арабських Еміратах (Бурдж Халіфа) та Південно-Східній Азії, зокрема в Куала-Лумпурі, де завершено будівництво Мердека 118 (679 м). Такі тенденції засвідчують, що у 2020-х роках Близький Схід та Азія стали ключовими центрами висотного будівництва, що змінює географічну картину розвитку хмарочосів, яка раніше була домінована країнами західного культурного кола.

Основою сучасної моделі формування міського простору є універсальна модель штучної «світової осі» або «світової гори» стала шаблоном для проєктування висотних будівель, який зародився у Північній Америці та перетворився на глобальну архітектурну монокультуру, що особливо поширилася після впровадження сталевих-скляних конструкцій, започаткованих у Чикаго та Нью-Йорку. Місцевим культурам часто важко протистояти тиску глобальних стандартів і вимог, які супроводжуються впровадженням передових технологій та бізнес-моделей. Цей процес призвів до поширення єдиного архітектурного стилю, що мінімізує вплив локальних традицій, перетворюючи міські ландшафти різних регіонів на подібні одне до одного, незалежно від культурного контексту. У результаті, локальні архітектурні особливості, що формувалися століттями на основі традицій та світогляду, дедалі більше відходять на другий план, поступаючись уніфікованим підходам, зумовленим глобалізацією та технологічним прогресом.

Основою емоційного сприйняття світу є співвідношення людини з навколишнім простором та універсумом. Люди, за своєю природою, виявляють сентиментальні тенденції, які згодом стають основою для ностальгії, часто переплітаючи культурні цінності, насамперед, із сімейними зв'язками. Це явище підтримується теорією прив'язаності, концептуалізованою Джоном Болбі, за якою люди природно розвивають емоційні прив'язки, особливо до рідних або місця народження. Ця динаміка суттєво покращує їхнє виживання та емоційне благополуччя. Сімейна одиниця служить основою для розвитку емоційної безпеки, що невід'ємно пов'язана з сентиментальністю та культурними

цінностями. Ці аспекти пояснюють бажання суспільства зберігати свої звичаї, цінності та традиції, що служить способом продемонструвати гордість за як індивідуальне, так і колективне існування. Отже, існує сильний зв'язок між традиціями, ідентичністю та фізичним середовищем, що призводить до створення «ідентичних місць» у просторі. Це явище пов'язане із знаннями та почуттями, що виникають внаслідок досвіду в певному архітектурному середовищі та служать основними генераторами спогадів та відчуття приналежності, створюючи значення та розмиваючи зміст.

Аналізуючи регіональну архітектуру Саудівської Аравії, М. Москателлі, зосередила увагу на композиції, емоційній цінності та контекстуальних зв'язках. Результати дослідження показали, що архітектура, яка враховує місцеву спадщину та особливості сучасного містобудування, зберігає контекстуальність незалежно від масштабу та темпів урбаністичного зростання [10]. Одним з таких прикладів символічних споруд є мінарет. Тепер важко уявити ландшафти Близького Сходу без величних колоновидних споруд, що втілюють модель «світової осі» в архітектурній формі, з'єднуючи небесний простір із землею. Спочатку будівництво мінарету мало суто практичне значення, але з часом він став символом і носієм традиції, що передавалася від покоління до покоління, еволюціонуючи в дизайні та деталях.

Висотні будівлі як у західних, так і в східних країнах мають подібні ознаки, що зумовлено використанням схожих конструкцій, матеріалів, інженерних систем, функціональних рішень та технологій. Ці елементи є складовими об'єктно-морфологічного аспекту архітектурної композиції, що підкреслює уніфікацію сучасного висотного будівництва. Проте, враховуючи такі фактори, як топографія, клімат та культурні особливості, які відображаються в інших компонентах архітектурної композиції, таких як змістово-семіотичний та процесуально-функціональний аспекти, східні країни демонструють особливий підхід до проектування висотних будівель. Архітектурний ландшафт розвивається, зосереджуючи увагу на інтеграції місцевої ідентичності в глобальні архітектурні тенденції [11]. Цей підхід втілює «витончену» методику відтворення ідеальної моделі світу, формуючи зовсім інше сприйняття висотних об'єктів серед мешканців міст.

Вплив культурних та природних факторів на формування висотних будівель відображається в втіленні універсальних (космогонічних) ідей, які в хмарочосах часто відображають глибоке прагнення людства об'єднати землю і небо, створюючи символічні концепції гармонії, безмежності та зв'язку між людиною і всесвітом. У цьому контексті приклади вертикальних структур, таких як **Бурдж-Халіфа**, **Кувейтські вежі** та інші, є не лише найвищими будівлями у світі, але й архітектурними метафорами космогонії – ідеї гармонійного всесвіту.

Амбіційним проєктом, що має на меті встановити ще один світовий рекорд, є **Вежа Джидди** (або **Королівська вежа**), яка зараз будується в Джидді, Саудівська Аравія. Цей хмарочос втілює космогонічну ідею зв'язку між землею і небом, фізичним і божественним. Планується, що він стане найвищою будівлею у світі, досягаючи висоти понад 1 км, що робить її архітектурним символом безмежності і прагнення людства підкорити небеса. Концепція вежі ґрунтується на глибокій інтеграції символізму, що стосується природи, космосу та духовності. **Вежа Джидди** стає не лише вражаючим технічним досягненням, але й архетипом, що втілює концепцію всесвіту як впорядкованої структури, де кожен рівень – від землі до неба – має своє місце, а процес творення відлунює міф про створення світу, де хаос перетворюється в гармонію через акт творення. Тож, архітектура таких будівель, натхненна природними формами, традиціями та сучасними технологіями, створює метафори космічної гармонії, де кожен елемент є частиною великої єдиної системи, що зв'язує землю, небо та космос. Це втілює архітектурну концепцію всесвіту як впорядкованої структури, де кожна частина має своє місце, відображаючи ідею циклічності, безперервної взаємодії та безмежності.

Останні десятиліття характеризуються значним збільшенням абсолютної висоти будівель. Уявна межа 300 метрів, яка визначає "супервисокі" будівлі, була перевершена ще в 1930-х роках, як це продемонстрував Емпайр-Стейт-Білдинг. Питання висоти будівель багато в чому не зводиться до економічних факторів, а скоріше до бажання побудувати найвищу споруду. Ця тенденція почалася в Сполучених Штатах і швидко поширилася по всьому світу, особливо в країнах Арабського півострова. К. Уїлліс зауважила що «на певному етапі будівництва високих будівель вступає в силу закон спадної віддачі, коли орендна плата з додаткових поверхів не покриває витрат» [12]. Згідно дослідження Емпайр-Стейт-Білдинга, найбільш економічно ефективною висотою є 63 поверхи. Однак сучасні інженерні досягнення дозволяють будувати споруди, що значно перевищують цей показник, як наприклад понад 100 поверхів Емпайр-Стейт-Білдингу. А схильність Східних країн до висотного будівництва є багатофакторною, основною причиною якої є визначення культурної ідентичності через архітектурні форми, відтворюючи культурні фактори, які формують це явище [13]. Вторинним фактором є будівельний бум, пов'язаний із зростанням туризму, де високі будівлі стають визначними пам'ятками, що підвищують глобальний статус міста.

Одним із ключових чинників сприйняття висоти та передумов для формування композиційної структури міста є рельєф. Висотні будівлі можуть виконувати різні функції в просторовій структурі та архітектурному образі міста, що безпосередньо залежить від природних ландшафтних умов. Серед основних

природних чинників, що впливають на роль хмарочосів у формуванні просторової композиції міста, особливу увагу приділяють геоморфологічній структурі ландшафту та наявності водойм, які утворюють берегову лінію. Висотна забудова сучасних міст є важливим компонентом їхньої ідентичності, яка залежить від природних умов, культурного контексту та архітектурних підходів. У містах, розташованих на рівнинній місцевості, висотні акценти формуються штучно, з урахуванням транспортних вузлів і ділових районів, тоді як у містах із вираженим рельєфом забудова підкреслює природні доміанти, використовуючи пагорби та схили. Наприклад, у Гонконзі, де гірський рельєф і узбережжя створюють складну геоморфологічну структуру, хмарочоси органічно інтегруються в природний ландшафт, формуючи виразний силует міста, підкреслюючи красу природного середовища та надаючи йому сучасності. Тут хмарочоси не лише заощаджують простір, а й стають частиною природного ансамблю, підвищуючи його естетичну привабливість. Подібна інтеграція архітектури в природний ландшафт спостерігається і в Ріо-де-Жанейро. У цьому місті висотні будівлі відповідають особливостям топографії, розміщуючись на пагорбах і вздовж узбережжя. У результаті створюються унікальні композиції, що підкреслюють як природні, так і культурні риси міста. Такі будівлі стають частиною локального контексту, зберігаючи архітектурну самобутність і формуючи незабутній образ міста.

На противагу цьому, в містах рівнинних регіонів, таких як Дубай, рельєф не відіграє суттєвої ролі у формуванні архітектурного образу [14]. Тут хмарочоси, зокрема **Бурдж Халіфа**, виконують функцію доміант, які виділяють місто на тлі монотонного пустельного ландшафту. Архітектура в подібних умовах стає інструментом створення унікального міського силуету, символом багатства, інновацій і людських досягнень. Хмарочоси тут не лише виконують функціональні завдання, а й несуть глибоке ідеологічне та культурне навантаження, символізуючи прагнення до досконалості [15]. Таке співіснування призводить до контекстуального та семантичного дисонансу: історичні об'єкти асоціюються з культурною спадщиною та сталим розвитком, тоді як сучасні хмарочоси відображають прагнення до інновацій та стрімкої урбанізації, порушуючи цілісність міського образу, ставлячи під сумнів баланс між збереженням культурної спадщини та потребою в модернізації. Схожий підхід спостерігається в Сінгапурі, де хмарочоси активно вписуються в концепцію «міста-саду», а архітектура поєднує сучасні технології з елементами озеленення, перетворюючи їх на вертикальні екосистеми.

Таким чином, хмарочоси можуть виконувати різні функції залежно від умов: інтегруватися в природний ландшафт, як у Гонконзі, Ріо-де-Жанейро, створювати доміанти, як у Дубаї, або навіть перетворюватися на частину

екосистеми, як у Сінгапурі. Це свідчить про те, що сучасні хмарочоси є не лише інженерними досягненнями, а й символами культурних та соціальних прагнень, які визначають обличчя міст майбутнього й підкреслюють їхню унікальність на глобальній арені.

Висотні будівлі мають різне культурне трактування, і їхнє значення не завжди зводиться лише до прагматичних чи економічних функцій. У західних країнах висотна архітектура історично асоціюється з технологічним прогресом, економічною потужністю та ефективним використанням міського простору. Водночас у інших регіонах світу висотні будівлі мають інше символічне наповнення. Ці відмінності лежать в основі розуміння того, як місце формує свої образи та репутацію в умовах глобалізації. У країнах Близького Сходу, зокрема в Об'єднаних Арабських Еміратах та Саудівській Аравії, такі споруди, як Бурдж Халіфа чи запланована Джидда Тауер, втілюють не лише економічний поступ, а й культурні та духовні прагнення, а також є втіленням зв'язку між земним і небесним, чи репрезентація національної гордості та культурної ідентичності. Поняття вертикальності в цих регіонах нерідко базується на космогонічних моделях і сакральній символіці, що превалюють над прагматичністю.

Природні та географічні умови також відіграють ключову роль у формуванні сприйняття висотної архітектури. Висотна забудова може суттєво впливати на культурну ідентичність і характер середовища, при належному підході до інтеграції таких споруд у навколишній простір [16, 17]. Наприклад, у пустельних регіонах, таких як Ер-Ріяд, архітектурна вертикальність відіграє роль орієнтира, що нагадує про оазис – місце процвітання та життєвої сили у складних кліматичних умовах. У той час як у гірських містах, як Тегеран, висотні будівлі інтегруються в природний рельєф, формуючи багаторівневу структуру міста. Взаємодія природного та штучного середовища породжує формування культурного ландшафту, а особливості місцевості надають варіативність універсальним моделям висотної забудови, де основними елементами взаємоузгодження стають морфологічні особливості природного ландшафту та архітектури висотної забудови. Отже, відповідь на запитання: «Чи сприймається висотна забудова як осередок прагматизму та трудоголізму в усіх культурах?» – є негативною.

Сучасна архітектура висотних будівель синтезує прагматичні й символічні функції, слугуючи сучасними скульптурами, що формують візуальну ідентичність міста та приваблюють інвестиції через характерні горизонти [26]. У контексті Близького Сходу вони стають елементами міської ідентичності, поєднуючи модернізацію з традицією. Їхнє значення залежить від культурного, історичного та соціального контексту: на Заході — це символи економічного

прогресу, а на Сході — також духовних і традиційних цінностей. Універсальна вертикальність набуває регіонально специфічного змісту.

Висновки. Культурні та природні фактори мають певний вплив на архітектуру. Архітектурна форма висотних будівель значною мірою залежить від культурних традицій і природного середовища. Рельєф, кліматичні умови та соціальні звички визначають, розміщення висотних споруд. Наприклад, міста на Близькому Сході пристосовані до певних кліматичних умов та відображають культурні символи, що вкорінені в місцевих традиціях, таких як концепція оази.

Висотні будівлі відіграють значну роль в у сучасному містобудуванні. В різних країнах вони демонструють тенденцію до уніфікації конструктивних та функціональних рішень, що є результатом глобалізації технологій і будівельних стандартів. Незважаючи на це, специфічні регіональні особливості, такі як рельєф або геоморфологічні умови, визначають унікальні підходи до розміщення та дизайну цих споруд, що робить їх інтегральною частиною урбаністичного ландшафту.

Одним з найважливіших ключових факторів, що формують міську структуру є морфологічні форми природного ландшафту – форми рельєфу місцевості, що впливають на просторову організацію міських районів. У регіонах із активним рельєфом, таких як Тегеран, будівлі інтегруються в природні форми та формують багаторівневу урбаністичну структуру, що відображає культурну та історичну специфіку.

Культурна ідентичність країни формується не тільки культурними традиціями але і характерними особливостями архітектурного-містобудівного середовища, де висотні будівлі формують основу композиції. Незважаючи на технічні й функціональні зміни в будівництві, висотні споруди продовжують відігравати роль символів колективної пам'яті та ідентичності. Вони відображають соціальні, релігійні та культурні цінності, особливо на прикладі мінаретів, які початково мали практичне призначення, але з часом набули культурно-символічного значення.

Економічні та технологічні фактори впливають на розвиток та можливість кардинальних змін у характері висотної забудови. Інженерні досягнення XX-XXI століть дозволяють зводити будівлі значно вищі, ніж раніше було економічно вигідно. Проте гонка за висотою виходить за рамки економічних міркувань і більше ґрунтується на прагненні до символічного престижу та культурної виразності.

Список літератури

1. Jasim S. L. High-Rise Dominants in the Urban Landscape of Baghdad: Architecture and Composition // Proceedings of the 2nd International Conference on

Architecture: Heritage, Traditions and Innovations (AHTI 2020). Atlantis Press, 2020. P. 276–285. DOI: <https://doi.org/10.2991/assehr.k.200923.048>

2. Norberg-Schulz C. The Phenomenon of Place // The Urban Design Reader / ed. by M. Larice, E. Macdonald. London: Routledge, 2007. P. 125–137.

3. Linh P. M., Nguyen P., van den Berg P., Kemperman A., Mohammadi M. Social impacts of living in high-rise apartment buildings: The effects of buildings and neighborhoods // Journal of Urban Affairs. 2024. DOI: <https://doi.org/10.1080/07352166.2024.2311165>

4. Mansour H. M., Alves F. B., da Costa A. R. Urban Identity in Transition: A Metropolitan Analysis of Damascus // Urban Science. 2024. Vol. 8, No. 4. Article 246. DOI: <https://doi.org/10.3390/urbansci8040246>

5. Mansour H., Alves F., da Costa A. R. A Comprehensive Methodological Approach for the Assessment of Urban Identity // Sustainability. 2023. Vol. 15, No. 18. Article 13350. DOI: <https://doi.org/10.3390/su151813350>

6. Report reveals upward momentum in tall building construction globally, accelerating trends & 2024 predictions [Електронний ресурс] // Globe Newswire. 01.02.2024. URL: <https://www.globenewswire.com/news-release/2024/02/01/2822086/0/en/Report-Reveals-Upward-Momentum-in-Tall-Building-Construction-Globally-Accelerating-Trends-2024-Predictions.html>

7. Year in review: Tall trends of 2023 [Електронний ресурс] // Skyscraper Center. 31.01.2024. URL: <https://www.skyscrapercenter.com/year-in-review/2023>

8. The 100 tallest completed buildings in the world in 2023 [Електронний ресурс] // The Skyscraper Center. 2023. URL: <https://www.skyscrapercenter.com/buildings?status=completed&material=all&function=all&location=world&year=2023>

9. Oldfield P., Wood A. Tall Buildings in the Global Recession: 2008, 2020 and Beyond // CTBUH Journal. 2009. Issue I. P. 20–26. URL: <https://global.ctbuh.org/resources/papers/download/329-tall-buildings-in-the-global-recession-2008-2020-and-beyond.pdf>

10. Moscatelli M. Rethinking the Heritage through a Modern and Contemporary Reinterpretation of Traditional Najd Architecture, Cultural Continuity in Riyadh // Buildings. 2023. Vol. 13, No. 6. Article 1471. URL: <https://doi.org/10.3390/buildings13061471>

11. Botti G. The Skyscraper: Go East, Go High, Go Hybrid // Designing Emerging Markets. Singapore: Springer, 2023. DOI: https://doi.org/10.1007/978-981-99-1552-1_5

12. Willis C. Form Follows Finance: Skyscrapers and Skylines in New York and Chicago. New York: Princeton Architectural Press, 1995. 217 p.

13. Elbakheit A. R. Cultural and Environmental influence on Tall buildings in the Middle East // Journal of Islamic and Human Advanced Research. 2013. Vol. 3, № 9. URL: <https://www.sign-ific-ance.co.uk/index.php/JIHAR/article/view/602/0>, <https://scispace.com/papers/cultural-and-environmental-influence-on-tall-buildings-in-2b9xkccbza>, https://www.researchgate.net/publication/353211270_Cultural_and_Environmental_influence_on_Tall_buildings_in_the_Middle_East
14. Alsuwaidi F., Sabri R., Belpoliti V. Investigating the Values of Modern Architectural Heritage in Dubai, UAE // IOP Conference Series: Materials Science and Engineering. 2021. Vol. 1203. Article 022056. DOI: <https://doi.org/10.1088/1757-899X/1203/2/022056>
15. Reisz T. Showpiece City: How Architecture Made Dubai. Stanford: Stanford University Press, 2020. DOI: <https://doi.org/10.1515/9781503613867>
16. Al-Kodmany K., Ali M. Skyscrapers and Placemaking: Supporting Local Culture and Identity // International Journal of Architectural Research: Archnet-IJAR. 2012. Vol. 6, № 2. P. 43–64. URL: <https://www.archnet.org/publications/6653>
17. Stefańska A., Załuski D. High Rise Building: The Mega Sculpture Made of Steel, Concrete, and Glass // IOP Conference Series: Materials Science and Engineering. 2017. Vol. 245, № 8. Article 082005. DOI: <https://doi.org/10.1088/1757-899X/245/8/082005>

References

1. Jasim, S. L. (2020). High-Rise Dominants in the Urban Landscape of Baghdad: Architecture and Composition // Proceedings of the 2nd International Conference on Architecture: Heritage, Traditions and Innovations (AHTI 2020). Atlantis Press. P.276–285. DOI: <https://doi.org/10.2991/assehr.k.200923.048>. (in English).
2. Norberg-Schulz, C. (2007). The Phenomenon of Place / In: Larice M., Macdonald E. (Eds.). The Urban Design Reader. London: Routledge. P. 125–137. (in English).
3. Linh, P. M., Nguyen, P., van den Berg, P., Kemperman, A., Mohammadi, M. (2024). Social impacts of living in high-rise apartment buildings: The effects of buildings and neighborhoods // Journal of Urban Affairs. DOI: <https://doi.org/10.1080/07352166.2024.2311165>. (in English).
4. Mansour, H. M., Alves, F. B., da Costa, A. R. (2024). Urban Identity in Transition: A Metropolitan Analysis of Damascus // Urban Science. Vol. 8(4). Article 246. DOI: <https://doi.org/10.3390/urbansci8040246>. (in English).
5. Mansour, H., Alves, F., da Costa, A. R. (2023). A Comprehensive Methodological Approach for the Assessment of Urban Identity // Sustainability. Vol. 15(18). Article 13350. DOI: <https://doi.org/10.3390/su151813350>. (in English).

6. Report reveals upward momentum in tall building construction globally, accelerating trends & 2024 predictions. (2024, February 1). Globe Newswire. <https://www.globenewswire.com/news-release/2024/02/01/2822086/0/en/Report-Reveals-Upward-Momentum-in-Tall-Building-Construction-Globally-Accelerating-Trends-2024-Predictions.html> (in English).
7. Year in review: Tall trends of 2023. (2024, January 31). Skyscraper Center. <https://www.skyscrapercenter.com/year-in-review/2023> (in English).
8. The 100 tallest completed buildings in the world in 2023. (2023). The Skyscraper Center. <https://www.skyscrapercenter.com/buildings?status=completed&material=all&function=all&location=world&year=2023> (in English).
9. Oldfield, P., & Wood, A. (2009). Tall buildings in the global recession: 2008, 2020 and beyond. CTBUH Journal, 2009 (Issue I), 20–26. <https://global.ctbuh.org/resources/papers/download/329-tall-buildings-in-the-global-recession-2008-2020-and-beyond.pdf> (in English).
10. Moscatelli, M. (2023). Rethinking the heritage through a modern and contemporary reinterpretation of traditional Najd architecture, cultural continuity in Riyadh. Buildings, 13(6), Article 1471. <https://doi.org/10.3390/buildings13061471> (in English).
11. Botti, G. (2023). The Skyscraper: Go East, Go High, Go Hybrid / In: Designing Emerging Markets. Singapore: Springer. DOI: https://doi.org/10.1007/978-981-99-1552-1_5. (in English).
12. Willis, C. (1995). Form Follows Finance: Skyscrapers and Skylines in New York and Chicago. New York: Princeton Architectural Press. (in English).
13. Elbakheit, A. R. (2013). Cultural and Environmental influence on Tall buildings in the Middle East. Journal of Islamic and Human Advanced Research, 3(9). <https://www.sign-ific-ance.co.uk/index.php/JIHAR/article/view/602/0>, <https://scispace.com/papers/cultural-and-environmental-influence-on-tall-buildings-in-2b9xkccbza>, https://www.researchgate.net/publication/353211270_Cultural_and_Environmental_influence_on_Tall_buildings_in_the_Middle_East (in English).
14. Alsuwaidi, F., Sabri, R., & Belpoliti, V. (2021). Investigating the values of modern architectural heritage in Dubai, UAE. IOP Conference Series: Materials Science and Engineering, 1203, 022056. <https://doi.org/10.1088/1757-899X/1203/2/022056> (in English).
15. Reisz, T. (2020). Showpiece City: How Architecture Made Dubai. Redwood City: Stanford University Press. <https://doi.org/10.1515/9781503613867> (in English).
16. Al-Kodmany K., Ali, M. (2012). Skyscrapers and Placemaking: Supporting Local Culture and Identity // International Journal of Architectural Research: Archnet-

IJAR. Vol. 6(2). P. 43–64. URL: <https://www.archnet.org/publications/6653> (in English).

17. Stefańska, A., Załuski, D. (2017). High Rise Building: The Mega Sculpture Made of Steel, Concrete, and Glass // IOP Conference Series: Materials Science and Engineering. Vol. 245(8). Article 082005. DOI: <https://doi.org/10.1088/1757-899X/245/8/082005>. (in English).

Abstract

Larysa Martyshova, PhD in Architecture, Associate Professor, Associate Professor of Urbanism and City Planning Department, O.M.Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Ilya Chaban, PhD student of Urbanism and City Planning Department, O.M.Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Cultural and historical factors in the formation of the perception of high-rise buildings in the Middle East

The study analyzes the interaction between high-rise architectural objects and the natural landscape in the context of cultural, economic, and social factors. The main focus is on the influence of topography, climate, and cultural traditions in design, as well as the emotional perception of high-rise buildings in urban structures. The geographical scope of this study encompasses modern cities in the Middle East, where natural conditions and historical development have played a significant role in shaping the most advanced level of the architectural environment in the shortest time. Different types of urban environments are considered, ranging from the flat areas of the Arabian Plateau to the complex topography of Tehran, where high-rise construction forms spatial compositions based on the combination of unique landscape characteristics and expressive large-scale architectural forms, with a certain semantic load. These opposing elements together create a new reality of the modern cultural landscape and cultural identity. Furthermore, the study emphasizes the importance of the impact of modern technologies and global trends in high-rise construction, while also highlighting the preservation of traditional cultural symbols reflected in the form and design of buildings.

Thus, the work demonstrates that high-rise buildings not only address contemporary issues of urban functional infrastructure but also become an integral part of the cultural landscape, where architectural forms, in combination with natural conditions and social requirements, create a new world view through the forms and images of the surrounding environment.

Keywords: city structure; relief; cultural identity; urban landscape; symbolism; cosmogony; urbanization; globalization; economic development.